



Dokument nr. 8:33

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Kjetil Bjørklund, Bjørn Jacobsen, Magnar Lund Bergo og Hallgeir H. Langeland

Forslag fra stortingsrepresentantene Kjetil Bjørklund, Bjørn Jacobsen, Magnar Lund Bergo og Hallgeir H. Langeland om midlertidig eksportforbud for 12,7 mm flerbruksammunisjon fra Norge

Til Stortinget

BAKGRUNN

St. Petersburg-erklæringen av 1868 setter forbud mot bruk av ammunisjon under 400 gram som eksploderer i menneskekroppen. Formålet med dette som er et av humanitærrettens eldste prinsipper, og etablert internasjonal sedvanerett, var å beskytte soldater mot ammunisjon som gir unødvendig store skader eller lidelser. Den internasjonale Røde Kors Komiteen (ICRC) som er gitt ansvaret for å føre tilsyn med at disse bestemmelsene blir respektert, har lenge påpekt at det er stor sannsynlighet for at 12,7 mm flerbruksammunisjon som produseres på Raufoss av Nammo AS vil bli brukt mot mennesker i strid med internasjonal humanitær rett. Dette framkom blant annet i ICRCs dokument av 18. september 2001 til den andre tilsynskonferansen for konvensjonen som legger restriksjoner på bruken av visse typer konvensjonelle våpen.

Norske myndigheters holdning er at denne ammunisjonen skal brukes mot materielle mål. Det vises i denne sammenhengen til svar på skriftlig spørsmål 12. februar 2003 hvor utenriksministeren skriver blant annet følgende:

"12,7 mm flerbruksammunisjon er utviklet med sikte på å bekjempe harde og halvharde materielle mål som for eksempel helikoptre, fly, lettpansrede kjøretøyer og enkle barrikader/dekninger. Det er viktig å presisere at personell ikke på noe tidspunkt har vært definert som et aktuelt mål, hverken ved bruk av mitraljøse eller skarpskyttergevær. Ammunisjonen er etter

norsk syn uegnet til bruk mot personell. På bakgrunn av påstander om at bruk av ammunisjonen kunne være ulovlig, ble det i 1999 foretatt tester av denne typen ammunisjon. Testresultatene viste etter vårt syn på en entydig måte at ammunisjonen *ikke* har de virkninger det er blitt hevdet dersom de skulle bli brukt mot personell. Det er et hevdvunnet folkerettslig prinsipp at man skal vurdere et våpen i forhold til den bruk det primært er ment for, og ikke ut fra muligheten for at det kan bli misbrukt. Etter en slik vurdering er det Regjeringens oppfatning at ammunisjonen ikke er i strid med folkeretten."

Når det henvises til testresultat fra 1999, vil forslagsstillerne gjøre oppmerksom på at den Internasjonale Røde Kors Komiteen og norske myndigheter ikke er enige om tolkningen av disse resultatene. Testene, som ble utført av den sveitsiske generalstab, ble foretatt med ulike produksjonsår og fant avvik mellom ulike produksjonsår. Tester foretatt i 2001 viser også at virkningen av 12,7 mm flerbruksammunisjon mot mennesker forverres ved bruk av splintvest.

Det amerikanske forsvaret kjøpte inn 12,7 mm flerbruksammunisjon for minst 70 mill. kroner i 1997, 1998, 2001 og 2002, og bare den amerikanske marinen alene har budsjettet med innkjøp for 31 mill. kroner fram til 2009 fra Norge. Mens norske myndigheter og Nammo A/S har lagt til grunn at denne ammunisjonen ikke skal brukes mot personell, legger amerikanske forsvarsmyndigheter en annen bruk til grunn for anskaffelse av denne ammunisjonen. Dette framgår blant annet av følgende uttalelse fra pressetalsmann Gary Tallmann ved Pentagon som Nationen trykket 4. februar 2004:

"Mk 211 Mod 0 Raufoss kaliber 50 flerbruksprosjekttil var gjenstand for en omfattende test og evaluering som del av en rettslig gjennomgang foretatt av USA. Den ble funnet å være en lovlig ammunisjon som oppfører seg som et standardprosjekttil med helmantel av metall (full metal jacket) i mykt vev. Den ble godkjent for antimateriell- og antipersonellbruk. Et forslag fra Røde Kors om å regulere eller forby kula

fikk ikke støtte ved den andre konferansen i FNs konvensjon for konvensjonelle våpen, som ble avsluttet i 2001."

Nationen henviste i sin artikkelserie 2., 3. og 4. februar 2004 til at ammunisjonstypen var brukt i Irak og Afghanistan, og at det foreligger rapporter som kan indikere at ammunisjonen er brukt mot mennesker med virkning som tyder på en eksplosjon og ekspansjon hos dem som er truffet. Et perspektiv som gir ytterligere grunn til bekymring over den norske produksjonen er at det finnes stadig flere og lettere skarpskytterrifler på markedet som er tilpasset ammunisjonen, og som kan brukes både som antimateriellvåpen og antipersonellvåpen. Den omfattende spredningen av både slike skarpskytterrifler og 12,7 mm flerbruksammunisjon legger til rette for at det allerede i dag foregår intensjonell ulovlig bruk mot personell, og for at slik bruk vil bli et økende problem. Røde Kors har påpekt at dette undergraver forbudet i St. Petersburg-deklarasjonen så lenge ammunisjonen har en eksploderende effekt.

Det kan argumenteres for at det er kjøperne av ammunisjonen som står ansvarlig for eventuell ulovlig bruk. På den annen side mener forslagsstillerne at det er grunn til å reise politiske og etiske innvendinger mot eksport av en ammunisjonstype som med så stor sannsynlighet vil bli brukt ulovlig. Ifølge Genève-konvensjonenes felles artikkel 1 skal alle stater respektere og sikre respekt for konvensjonen, altså har stater et visst medvirkningsansvar. Forslagsstillerne mener det må vurderes om det er i norske interesser å stå for eksport av en ammunisjonstype som i seg selv befinner seg i en folkerettslig gråson. Det må videre vurderes om det foreligger tilstrekkelige

og holdbare tester som på en troverdig måte svarer på kritikken som er reist av Røde Kors, og som med vitenskapelig holdbarhet kan imøtegå den tolkning Røde Kors har av testresultatene foretatt av den sveitsiske generalstab. Dessuten vil det være i Norges interesser som en seriøs våpeneksportør å vurdere tiltak som kan hindre at våpenet brukes på en ulovlig måte av importør.

Inntil disse vurderingene er gjort mener forslagsstillerne at det er nødvendig med et midlertidig eksportforbud for utførsel og lisens av 12,7 mm flerbruksammunisjon.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen bidra til at det blir gjennomført nye uavhengige tester av virkningen av Mk 211 multipurpose ammunisjon mot mennesker.
2. Stortinget ber Regjeringen vurdere krav og tiltak som kan hindre ulovlig bruk av Mk 211 multipurpose ammunisjon hos land som importerer slik ammunisjon fra Norge.
3. Stortinget ber Regjeringen innføre en midlertidig stans i eksporten av Mk 211 multipurpose ammunisjon inntil nye tester er gjennomført, tiltak for å hindre ulovlig bruk er iverksatt og de folkerettslige sidene ved ammunisjonstypen er ytterligere belyst.

24. februar 2004